

УЧАСТЬ ЕМІГРАНТСЬКИХ ІНТЕЛІГЕНТСЬКИХ КІЛ З ГАЛИЧИНИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПЛАНІВ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПЕРЕДОДНІ І НА ПОЧАТКУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Стаття присвячена проблемі реалізації Російською імперією галицького напрямку зовнішньої політики напередодні та на початку Першої світової війни. Зазначено, що, не дивлячись на зростання наукового інтересу істориків до міжнародної політики, різних регіонів та держав як об'єктів зовнішньої політики Російської імперії у згаданий період, обрана для дослідження тема не отримала належного висвітлення в історичній науці.

На основі аналізу історіографії та джерел робиться спроба дослідити місце і роль у цих процесах галицької інтелігенції, яка перебувала у той час в політичній еміграції в Росії.

Діяльність проросійської галицької інтелігенції на користь династії Романових простежується в контексті її участі в роботі громадських товариств, комітетів. Автор стверджує що російська влада була зацікавлена у використанні московської інтелігенції у своїх інтересах. Вона намагалася активно залучати галичан в Росії до діяльності галицько-руських товариств. Окремі представники інтелігентських кіл стали їх активними учасниками.

З початком Першої війни зацікавленість російської сторони до галицьких емігрантів ще більше зростає. Вона вилилася у створення «Карпатсько-руського визвольного комітету». Ця організація стала провідником російських ідей серед галичан. Комітет займався активною допомогою російській владі у досягненні її кінцевої мети приєднання Галичини, створення необхідних умов для включення регіону до складу Російської імперії. Галицька емігрантська інтелігенція проросійської еміграції фактично стала п'ятою колоною в подіях навколо Галичини.

Ключові слова: Галичина, галицька інтелігенція, зовнішня політика, Російська імперія.

Російська імперія, починаючи з кінця XVIII ст., постійно тримала в полі свого зору Галичину. Однак втілити в життя ідею приєднання регіону до володінь династії Романових російські імператори, в силу ряду обставин, не мали змоги. Відклавши метод силового вирішення питання шляхом війни з Австро-Угорщиною, російська влада розпочала атаку сусіда зсередини. Ставка була зроблена на формування сприятливого середовища в середині галицького суспільства. Одним із союзників Петербургу стала галицька інтелігенція москвофільського спрямування. Діяльність останньої викликала справедливе занепокоєння з боку Відня, яке вилилося в переслідування проросійсько налаштованих громадян Дунайської імперії. Відтак, частина галицьких інтелігентських кіл змушена була емігрувати. Зрозуміло, що одним із головних напрямків еміграції стала Російська імперія, влада якої охоче приймала політемігрантів з Австро-Угорщини. Починаючи з 10-х років XX ст.

російський політикум розпочинає активно долучати до вирішення галицького питання саме політичних емігрантів з Галичини. Ще більш активніше цей процес набув поширення з початком Першої світової війни. Загалом, галицький напрям зовнішньої політики Російської імперії, в означених у заголовку статті хронологічних межах, знайшов своє відображення, в тій чи іншій мірі, в значній кількості наукових видань, вторами яких були сучасники [18], радянські [10], зарубіжні [1-3; 5; 9; 11; 21] та вітчизняні [4; 12; 16; 17] історики. Однак, аналіз праць цих авторів засвідчує, що участь емігрантських інтелігентських кіл з Галичини в реалізації зовнішньополітичних планів Російської імперії напередодні і на початку Першої світової війни не отримала належного висвітлення. Це й спонукало автора цієї статті спробувати виправити недолік.

На початку ХХ ст. набуває поступового зростання зацікавлення до Галичини, не лише російського політикума, а й громадськості. В тогочасній періодиці де далі більше з'являється статей про події в Галичині, життя і побут її мешканців, а також переслідування проросійсько налаштованих галичан. За таких обставин російська влада вирішила використати в своїх цілях громадськість, залучити її до формування необхідного ідеологічного забарвлення галицького напрямку зовнішньої політики Петербургу.

Важливим суб'єктом «правильного» вирішення галицького питання стало «Галицко-русское Благотворительное общество», створене у 1902 р. [8, с.3], яке займалося ознайомленням російського суспільства з становищем та потребами Галичини через читання доповідей, розповсюдження прокламацій, брошур тощо.

З 1909 р. «Галицко-русское Благотворительное общество» реорганізувалося, його головою став В. Бобринський. Відповідно до нового статуту мета товариства полягає в єднанні «руських» галичан і російських підданих. Активним його учасником був Д. Вергун (галицько-руський суспільний діяч, журналіст, філолог). До початку Першої світової війни ним було зроблено чимало доповідей серед членів товариства, опубліковано ряд видань пропагандистського характеру, зокрема, «О галицько-русском вопросе в связи с славянским вопросом в Австро-Венгрии» [7, с.7], вірш «Скит Манявский» [15, с.15]. Д. Вергун інформував товариство також про особи засуджених у Львові австрійською владою галицьких москвофілів [15, с.16] та ін.

Відповідно до статуту «Галицько-русского благотворительного общества» в містах Російської імперії могли відкриватися місцеві відділення товариства. Зрозуміло, що вони співпрацювали з галицькими москвофілами, зокрема, тими хто знаходився в політичній еміграції в Росії.

В 1910 р. було дозволено відкрити таке відділення в Києві, про що було повідомлено голову товариства графа В. Бобринського відповідним листом від заступника міністра внутрішніх справ Російської імперії [14, с.13].

9 квітня 1910 р. Г. Бобринський направив засновникам київського відділення інструкцію в якій означив, що новоство-

рене відділення має функціонувати згідно уставу товариства та його організаційну структуру. Петербурзьке правління, з огляду на значущість Києва для «русских» галичан, буковинців та угорців, планувало виділити відділенню певні міста та місцевості, в які воно буде направляти допомогу [14, с.13].

По отриманні інструкцій засновники Київського відділення 5 травня 1910 р. провели установчі збори. Серед доповідачів був і представник Галичини Ю. Яворський, представлений як «уроженець Закордонної Русі». Один із лідерів галицького москвофільства ознайомив збори з «утісками австрійської влади росіян в Галичині» та вказав на значення для галичан «підтримки, яка може виражатися в протестах зборах, привітаннях і т. п.» [14, с.17].

Наприкінці зібрання відбулися вибори членів правління. Результати голосування показали, що серед тих, кого обрали, опинився й представник Галичини Ю. Яворський. Однак організаційні процеси на цьому не завершилися. 6 вересня відбулися вибори голови та його заступників. Головою товариства обрали директора київської імператорської Олександрівської гімназії М. Стороженка, а його заступником («товаришем») – Ю. Яворського [14, с.18].

Утворення філії стало вагомим кроком в організації допомоги проросійським силам в Галичині. Як зазначається у звіті діяльності Київського відділення, його робота мала різнобічний характер. Насамперед, відмічається активність щодо пожертв учбової, богословської та іншої російськомовної літератури для галичан. Серед них місце і можна відмітити пересилку книг в контору Товариства ім. М. Качковського, студентам, Також здійснювалося поповнення бібліотек та читалень міста літературою про Галичину та справи в краю. Надзвичайно вдалою видалася видавнича діяльність, яка втілялася в ряд популярних брошур за доступною ціною в 10 коп. З метою ознайомлення широких кіл суспільства з важкими умовами Карпатської Русі влаштовувалися неодноразово загальні публічні зібрання, на яких виступали з промовама не лише російські діячі, а й галичани, наприклад, Ю. Яворський. Молодим особам, котрі приїжджали з Галичини, і бажали вивчати російську мову чи проходити курс російських духовних семінарій, церковно-вчительських шкіл, надавалася різностороння допомога [14, с.19].

У часи голоду 1913 р. в Галичині, збори з київських церков відправили на ім'я галицького москвофіла Ф. Свитстуна для допомоги голодуючим 3 тис. руб. Окрім того мала місце і конкретно адресна грошова допомога селянській бурсі в Самборі, студентам в Галичині і галицьким в Росії, на організацію підписки часописів «Нива» і «Природа і люди» для Тернопільської організації «русской» навчаючої молоді тощо.

Станом на 1914 р. в Російській імперії перебувала значна кількість галицької проросійської інтелігенції. А зі вступом російського царизму у війну з Австро-Угорщиною вона активізувала свою діяльність [12, с.129].

З початком війни київське відділення «Галицко-руського благодителнаго общества» надавало посильну допомогу нужденним біженцям з Галичини. На потреби російського благодійного товариства у Львові через особу Ю. Яворського передано 200 руб. [14, с.7]. А в Петербурзі, в його центральному відділенні, на серпневому засіданні присвяченому урочистостям успіхів Росії у війні з Австрією в його роботі прийняли участь лідер галицьких москвофілів В. Дудикевич і С. Бендасюк [15, с.18]. Згаданий раніше Д. Вергун звернувся до присутніх з закликом допомоги «руським» містам Галичу, Терехові та ін. [15, с.18]. 14 вересня на черговому засіданні С. Бендасюк зробив екскурси в історію Галичини, які мали переконати в правильності тиску російської влади щодо уніатської церкви [15, с.20].

28 липня до Києва з Одеси прибули С. Лабенський, М. Сохоцький, М. Глушкевич та Ю. Сьокало [18, с.6]. Тут вони, під головуванням ще одного галицького москвофіла Ю. Яворського (заступника голови київського відділення «Галицко-руського Благодителнаго общества») 29 липня заснували «Карпато-руський освободительный комитет» (КРОК) [19]. Його головою було обрано Ю. Яворського, а секретарем С. Лабенського [19]. Ініціатором появи комітету була російська влада.

Відповідно до свого тимчасового статусу, КРОК мав на меті:

1) знайомити російський загаль та діючи «визвольну» російську армію з історичним минулим та сучасним національно-культурним і політичним становищем «карпато-руського» народу;

2) дбати про становище військових біженців та військовополонених «руських» галичан;

3) керувати, по-можливості, політичним і національно-культурним життям Карпатської Русі [20].

Досягнення поставленої мети КРОК планувалося здійснити шляхом видання періодичного органу, летючих листків та брошур, а також улаштування громадських зібрань і бесід. А з моменту окупації Галичини російськими військами та організації там окупаційної влади КРОК мав перевестися до Львова й передати свої повноваження «Руському народному совету» Галицької Русі.

У той же день новостворений комітет одразу звернувся до своїх земляків з відозвою «Многострадальний руский народ Галицкой земли!», в якій закликав, мішаною російською, церковнослов'янською та галицьким народним діалектом української, вітати «російських визволителів» з шістьсот річної неволі, влади Австрії, яка «напосілася на твою душу, твою віру, на твоє славне ім'я Русь, руский» [19]. У документі «визволення» подавалося як діяння направлене Божим провидінням: «по велінню Всевишнього славне і непереможне воїнство православного російського царя вступило в Галицьку землю, щоб принести її нещасному народу волю і щастя, щоб прийняти його в просторий і достатній дім однієї, нероздільної руської Батьківщини». А тому галичани мали дякувати Богу за послане «щастя», з Божим словом

зустрічати православне російське воїнство, яке несло «не лише широкий простір землі і хліб для усунення голоду тілесного», але й несло галичанам також його «незаплямване ім'я Русі», несло православну віру їх предків, «несло волю і свободу руської людини на своїй рідній руській землі» [19]. Окрім того, тим галичанам, які воювали в рядах австро-угорського війська, пропонувалося кидати зброю і переходити на бік росіян [19].

Слід відмітити масштабність підходу КРОК щодо видання даного документу, який нараховував десятки тисяч примірників, що розповсюджувалися серед населення Галичини.

2 серпня 1914 р. від імені КРОК київським, подільським та волинським генерал-губернатором Ф. Треповим було надіслано імператору Миколі II вірнопідданську телеграму з проханням «прийняти вистраждану в багатолітній лютий чужоплемінній неволі Карпатську Русь в рідне доно великої руської сім'ї і завершити свою історичну долю збирача Землі Руської» [18, с.11]. Наступного дня у телеграмі відповіді імператор висловив надію «побачити наших зарубіжних братів вільно з'єднаних з великою Русю» [18, с.11].

З захватом членами КРОК було сприйнято відозву від 5 серпня 1914 р. верховного головнокомандувача російської армії великого князя Миколи Миколайовича «К руському народу в Австрії», яка сформувала офіційний курс російської влади на інкорпорацію Галичини, Буковини і Угорської Русі.

Тоді ж з'явилася нова відозва КРОК до «руського» населення Австро-Угорщини «Пробил долгожданый час», в якій закликалося «йти всією душою на зустріч і сприяти по мірі сил і можливостей визвольному подвигу братського руського воїнства, несучого нашому народу свободи і правди». Ця ж відозва була опублікована, щоправда наступного року, на сторінках москвофільського часопису «Прикарпатская Русь» [20].

Окрім зазначених відозв у перший місяць війни члени КРОК брали активну участь у підготовці до друку важливої інформаційно-пропагандистської брошури «Современная Галичина. Этнографическое и культурно-политическое состояние ее, в связи с национально-общественными настроениями» [22].

За однією із версій її автором був голова КРОК Ю. Яворський [4, с.128]. У згаданому довідковому виданні для російської армії, окрім загальної характеристики галицького краю та його мешканців і їх настроїв та політичних уподобань, було вміщено інформацію про створення, цілі і завдання КРОК, а також його відозву до населення Галичини [22, с.9-15]. Окрім того Ю. Яворський надав підказки російській владі для впевненої ідентифікації «мазепинців», після чого розпочалися відбуватися систематичні переслідування українофільських інтелектуалів Галичини [5, с.596].

Важливим кроком, здійсненим КРОК, стало відновлення видання закритої у Львові напередодні війни газети «Прикарпатская Русь». 8 серпня 1914 р. КРОК отримав свідоцтво № 52413 за підписом Київського губернатора на право видання щотижневої газети «Прикарпатская Русь», яка мала виходити в друкарні штабу

Київського військового округу за редакцією її колишнього редактора С. Лабенського [4, с.130]. Вона стала своєрідним рупором галицьких москвофілів.

Тоді ж, 9 вересня 1914 р., після аудієнції москвофільської делегації у генерал-губернатора, відбулося перше у Львові з початком війни засідання «Русского народного совета», на якому КРОК публічно склав свої повноваження та саморозпустився. Двох членів бюро останнього, які раніше не входили до складу «совета», було кооптовано до головного органу галицьких москвофілів [4, с.133].

Окрім того, галицька «п'ята колона» активно підтримувала політику русифікації в Галичині, чим, безумовно, викликала негативну реакцію у української та польської інтелігенції краю [13].

У зв'язку з тим, що російська громадськість до війни в цілому була слабо підготовлена до нових територіальних надбань за рахунок Галичини, на порядок денний постало питання виправлення цього недоліку та проведення повномасштабної пропаганди ідей «культурної єдності всіх гілок русского народу».

Паралельно з цим в російських періодичних виданнях з'являються публікації, які мали наметі показати історичну близькість галицької Русі з Росією. Намагалися не відставати від росіян і галицькі москвофіли. Прикладом цього може слугувати публікація Д. Вергуна «Что такое Галиция» [6], в якій автор акцентував, що попри шість століть відторгнення «русского населения» Галичини воно «не втратило російського коріння, не втратило усвідомлення своєї приналежності до русского світу» [6, с.3].

Таким чином, Російська імперія, намагаючись реалізувати свої зовнішньополітичні плани щодо Галичини, не цуралася застосовувати різні методи, в т.ч. і використання «п'ятої колони», представленої галицькою інтелігенцією москвофільського спрямування. До початку Першої світової війни їхня діяльність гуртувалася навколо «Галицко-русских благотворительных комитетов». А з вибухом Першої світової війни цій цілі, як найкраще відповідав «Карпато-русский освободительный комитет». Створений за ініціативи російської влади з представників галицького москвофільства, він короткий проміжок свого існування, намагався виконати свою місію сприяння утвердженню російської окупаційної влади в Галичині. Окрім того галицькі емігранти з інтелігентських кіл намагалися втілювати обрані орієнтири і поза цих організацій.

Список використаних джерел та літератури:

1. Айрапетов О. Внешняя политика Российской империи (1801-1914) / О. Айрапетов. – М. : Европа, 2006. – 672 с.
2. Айрапетов О.Р. Участие Российской империи в Первой мировой войне (1914-1917): 1914. Начало / О.Р. Айрапетов. – М. : Кучково поле, 2014. – 640 с.
3. Бахтурина А. Политика Российской Империи в Восточной Галиции в годы Первой мировой войны / А. Бахтурина ; [В.В. Шелохаев (предисл.)] ; Ассоциация исследователей российского общества XX века. – М. : АИРО – XX, 2000. – 239 с.

4. Велика війна 1914-1918 рр. і Україна : у двох книгах. / упоряд. О.П. Реснт ; НАН України, Ін-т історії України. – К. : ТОВ «Видавництво КЛІО», 2014. – Книга 1: Історичні нариси. – 784 с.
5. Вендланд А.В. Русофіли Галичини. Українські консерватори між Австрією та Росією, 1848-1916 / Анна Вероніка Вендланд ; переклад з нім. Х. Назаркеич. – Львів : Літопис, 2015.
6. Вергун Д. Что такое Галиция. – Петроград, 1915. – 47 с.
7. Галицко-Русское Благотворительное Общество в С.-Петербурге. – СПб., 1904. – 44 с.
8. Галицко-Русское Благотворительное Общество в С.-Петербурге. – СПб., 1908. – 63 с.
9. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття : нарис політичної історії / Т. Гунчак. – К. : Либідь, 1993. – 288 с
10. Історія Української РСР : у 8 т., 10 кн. – К. : Наукова думка, 1978. – Т.4: Україна в період імперіалізму (1900–1917). – 531 с.
11. Клопова М.Е. Внешняя политика России и проблема Галиции накануне Первой мировой войны / М.Е. Клопова // Вестник Московского университета. Серия история. – 1999. – № 3. – С.36-47.
12. Любченко В.М. Московофільський фактор в політиці Російської імперії напередодні та на початку Першої світової війни / В.М. Любченко // Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст. – К., 2003. – Вип. 6. – С.125-142.
13. Олійник С.В. Галицьке вчительство в умовах освітньої політики окупаційної влади російського царизму в період Першої світової війни / С.В. Олійник // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки / [рекол.: В.С. Степанков (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. – Вип. 6: На пошану професора А.Г. Філінока. – С.573-580.
14. Отчет о деятельности Киевского отделения Галицко-Русского Общества. – К., 1915. – 64 с.
15. Отчет по деятельности Галицко-русского благотворительного общества в Петрограде за 1914-1915 год. – Петроград, 1915. – 104 с.
16. Передерко В.П. Західноукраїнські землі в зовнішній політиці Російської імперії (1900-1914 рр.) / В.П. Передерко. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – 158 с.
17. Передерко В. Східна Галичина в політиці Російської імперії (1900-1914 рр.) / В. Передерко. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009. – 300 с.
18. Петрович І. Галичина під час російської окупації: серпень 1914 – червень 1915 / І. Петрович. – Львів : Накладом вид-ва «Політична бібліотека», 1915. – 116 с.
19. Прокламація Карпато-руського визвольного комітету к руському населению Галичини // Києвлянин. – 1914. – 3 августа.
20. Русский народный совет // Прикарпатская Русь. – 1915. – 22 мая.
21. Савченко В.Н. Восточная Галиция на историческом перепутье. 1910 – начало 1920-х годов / В.Н. Савченко // Регины и границы Украины в исторической ретроспективе. – М., 2005. – С.132-189.
22. Современная Галичина. Этнографическое и культурно-политическое состояние ее, в связи с национально-общественными настроениями. Записка составл. при Военно-цензурном отдел. Управа. Генерал-Квартирм. Штаба Главногокомандующего Юго-Западного фронта (июль 1914 г.). – Поход. тип-фия Штаба Главногоком. Армиями Юго-Западного фронта, 1914. – 32 с.

Участие эмигрантских интеллигентских кругов из Галиции в реализации внешнеполитических планов Российской империи накануне и в начале Первой мировой войны

Статья посвящена проблеме реализации Российской империей галицийского направления внешней политики накануне и в начале Первой мировой войны. Отмечено, что, несмотря на рост научного интереса историков к международной политике, различных регионов и государств как объектов внешней политики Российской империи в указанный период, выбранная для исследования тема не получила должного освещения в исторической науке.

На основе анализа историографии и источников делается попытка исследовать место и роль в этих процессах галицийской интеллигенции, которая находилась в то время в политической эмиграции в России.

Деятельность пророссийской галицийской интеллигенции в пользу династии Романовых прослеживается в контексте ее участия в работе общественных объединений, комитетов. Автор утверждает, что российская власть была заинтересована в использовании москвофильской интеллигенции в своих интересах. Она пыталась активно привлекать галичан в России к деятельности галицко-русских обществ. Отдельные представители интеллигентских кругов стали их активными участниками.

С началом Первой войны заинтересованность российской стороны в галицийских эмигрантах еще больше возросла. Она вылилась в создание «Карпато-русского освободительного комитета». Эта организация стала проводником русской идеи среди галичан. Комитет занимался активной помощью российской власти в достижении ее конечной цели присоединения Галиции в состав Российской империи, создания необходимых условий для включения региона в состав Российской империи. Галицийская эмигрантская интеллигенция пророссийской эмиграции фактически стала пятой колонной в событиях вокруг Галиции.

Ключевые слова: Галиция, галицийский интеллигенция, внешняя политика, Российская империя.

S. Oliyuk

Participation emigre intellectuals circles from Galicia in the implementation of the foreign policy plans of the Russian Empire before and at the beginning of World War I

The article devoted to the implementation of the Russian Empire Galician direction of foreign policy before and at the beginning of the First World War. It is noted that, despite the growing scientific interest to historians of international politics, different regions and countries as objects of foreign policy of the Russian Empire in the same period, the chosen topic for research has not received adequate coverage in history.

Based on the analysis of sources and historiography attempts to explore the place and role in these processes Galician intelligentsia, which was at that time in political exile in Russia.

Activities pro Galician intellectuals in favor of the Romanov dynasty seen in the context of its participation in the civil societies, committees. The author argues that the Russian government was interested in using Russophile intellectuals in their interests. She tried to actively engage in

Galicia to the Galician-activity of Russian companies. Some representatives of intelligentsia circles were active participants.

With the outbreak of war Russia's interest to Galician emigrants has increased even more. It resulted in the creation of the Carpathian-Ruthenian Liberation Committee. This organization was the leader of the Russian idea of Galicia. The Committee engaged the active help of the Russian government in achieving its ultimate goal of joining Galicia, creating the necessary conditions for the inclusion of the region into the Russian Empire. Galician emigrant intelligentsia pro-immigration actually became the fifth column in the events around Galicia.

Key words: *Galicia, Galician intelligentsia, foreign policy, Russian Empire.*

Отримано 15.09.2016

УДК 94(474/476:470:485)«1432»

В. Б. Стецюк

ОШМЯНСЬКА БИТВА 1432 р.: ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті розглядаються стратегічні, оперативні і тактичні аспекти Ошмянської битви 8 грудня 1432 р. – однієї з двох ключових битв громадянської війни у Великому князівстві Литовському 1430-х рр. між прибічниками претендентів на великокняжий престол Свидригайла Ольгердовича і Сигізмунда Кейстутовича, що фактично представляли слов'янську і литовську частини держави. В історіографії Ошмянська битва традиційно розглядалася лише в контексті внутрішньої і зовнішньої політики двох великих князів, військові аспекти битви частково розглянули лише А. Левицький і С. Полехов.

Показано, Битва відбулась в ситуації, коли обидві сторони намагалися сформувати коаліцію із зовнішніх союзників і залучити на свій бік максимум прибічників усередині держави, а також змушені були діяти на кількох територіально віддалених театрах бойових дій. Свидригайло зміг отримати підтримку тільки з Полоцької, Вітебської, Смоленської й Мстиславської земель; чисельність його військ, очевидно, коливалася в діапазоні 6-8 тис. чоловік. Практично такою ж була чисельність армії Сигізмунда, що зібрав контингенти з етнічних литовських земель. Свидригайло наступав на Вільно, рухаючись по широкій дузі, вигнутій на південь. Підійшовши до Ошмян, князь близько тижня вичікував, не просуваючись вперед; за цей час до міста підійшла армія великого князя Сигізмунда.

В ході битви армія Свидригайло зазнала поразки і вимушена була відійти. Сигізмунд Кейстутович зберіг свою владу над північною частиною країни, але не наважився переслідувати супротивника. Незмінними залишилися позиції Свидригайла в слов'янській частині держави – він відступив до Полоцька і вже через місяць почав нову наступальну кампанію.

Ключові слова: *Ошмяни, Велике князівство Литовське, громадянська війна 1432-1438 рр.*